

**Københavns hovedtræk
& ti unikke bydele**

Brønshøj, Husum og Tingbjerg

INDHOLD

Indhold og introduktion	side 2
Københavns hovedtræk og ti unikke bydele	side 3
Sammenfatning	side 4
Træk	side 6
Mønstre	side 8

Introduktion

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele fortæller en historie, hvor byen har udviklet sig fra en fæstningsby til en moderne storby, og hvor byens landskab og bebyggelser tilsammen afspejler hver epokes ambitioner, hensyn og arkitektoniske idealer. Der er gennem tiden bygget videre, transformeret og tilføjet nye lag til byen, men København fremstår i store træk stadig genkendelig med byarkitektoniske, landskabelige og kulturhistoriske værdier, som medvirker til, at vi føler os hjemme, at byen er vores, og at gæster værdsætter byen.

Det er derfor vigtigt, at vi fortsat sammen tager ansvar for byens og de enkelte bydeles identitet og sjæl med bevaring og udvikling med respekt for historien. Vi skal tænke landskab og bebyggelse sammen, så København fortsat kan styrkes som en by med stærke hovedtræk, og en by med unikke kvarterer i en sammenhæng.

Brønshøj - Husum - Tingbjerg.

Københavns hovedtræk og ti unikke bydele er en samling hæfter, som i en koncentreret faglig form sætter fokus på og giver et hurtigt overblik - et signalement - over den byarkitektoniske egenart i København og i byens ti bydele. Signalementet for hele København giver et overblik og karakteriserer det særlige på københavnerniveau, mens signalementerne for de enkelte bydele har fokus på den lokale forskellighed - de ti unikke bydele.

I hæfterne beskrives byens og bydelens større unikke bystrukturelle og landskabelige **træk**.

Det er de træk, som har betydning for, og kendetegner hele byen eller den konkrete bydel.

Desuden beskrives bydelenes unikke grønne, blå og bebyggelsesmæssige **mønstre**.

Det er de mønstre, som har betydning for, og kendetegner lokale områder.

Træk og mønstre er illustreret på en række kort.

De afspejler og fremhæver på en principiel måde de vigtigste træk og mønstre, som træder frem.

Systematikken er baseret på grundigt afprøvede analysemetoder af bymiljøer fra bydels- og byskabsatlasse, som Københavns Kommune udgav i 1990'erne og i 2003. Bydelsatlasse var en del af en landsdækkende indsats med kortlægning af bevaringsværdier initieret af den daværende Skov- og Naturstyrelse i samarbejde med landets kommuner.

Hæfterne er udarbejdet af Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune, og er skabt til at give et hurtigt overblik over København. De er for alle, der interesserer sig for byen og dens lokale egenart, samt for alle, der arbejder med byens bevaring og udvikling.

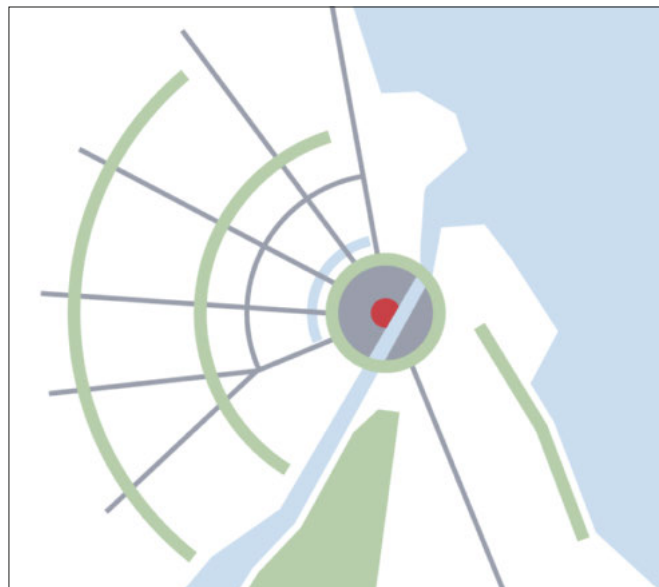
Rigtig god fornøjelse.

KØBENHAVNS HOVEDTRÆK OG TI UNIKKE BYDELE

"Egenarten knytter sig på forskellig måde til hele byen, en bydel, et kvarter eller et specifikt sted.

Egenarten er det, der gør Københavns arkitektur til noget særligt og definerer byens og de enkelte bydeles arkitektoniske kant"

Arkitekturpolitik København 2017-2025.

Københavns Hovedtræk tegner et særligt logo for byen. Det drejer sig om: Byen ved vandet, Byens hjerte inden for de gamle volde, Byens bueslag og kyster samt Byens historiske indfaldsveje.

Københavns hovedtræk

København har gennem de sidste ca. 160 år udviklet sig fra fæstningsby til en moderne storby.

Landskabets oprindelige karakter og forskellige menneskeskabte påvirkninger, herunder behov for opfyldninger, afgravninger til veje og baner samt ændring af oprindelige terrænformer og naturen, er en vigtig forudsætning for forståelsen af den by, vi kender.

Selvom byen er kompleks og resultat af mange års udvikling med skiftende forudsætninger, tegner der sig alligevel tydelige fysiske hovedtræk, som kan samles i et forenklet byarkitektonisk logo for København.

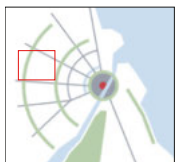
Desuden er der en række andre træk, som sammen med landskabet lægger ekstra lag til byens logo, og som har en særlig betydning, både for byens overordnede træk og sammenhæng, og for de enkelte bydele. Det drejer sig om byens byrum og bebyggelser samt byens forskellighed i de enkelte bydele og kvarterer.

Du kan læse mere i hæftet om hele København og i Københavns Arkitekturpolitik 2017-2025.

Ti unikke bydele

Det er karakteristisk for København, at der i de enkelte bydele og kvarterer er stor forskel på, hvordan byens hovedtræk udmønter sig lokalt. Denne forskellighed er vigtig, og skaber den helt lokale egenart, som kender tegner byens ti unikke bydele.

Du kan læse mere i de enkelte hæfter for hver bydel.

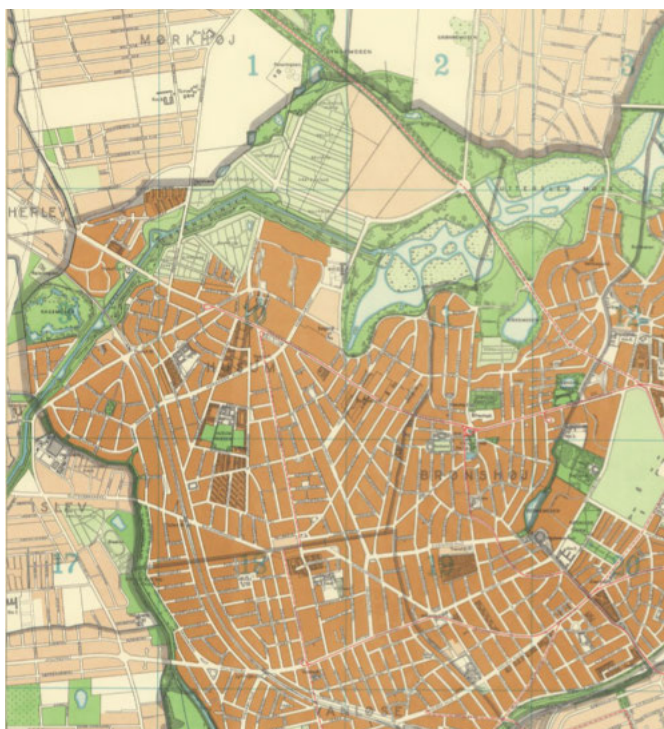

SAMMENFATNING

Kort 1906.

Kortet viser de to landsbyer Husum og Brønshøj. Der er en begyndende udbygning langs Frederikssundsvej tættest ved Brønshøj, og rækkehusbebyggelsen 'Enigheden' er under anlæg øst for Brønshøj Kirke, ligesom skolen ved gadekæret i Brønshøj er bygget. Desuden ses bl.a. Vestvolden, anlagt i årene 1888 - 1892. Den er et vigtigt kulturmiljø og en del af fortællingen om København som fæstningsby.

Kort 1955

Bydelen er nu stort set udbygget, kun Tingbjerg mangler. Landsbymidten i Husum er stadig bevaret. Den forsvandt helt ved opførelse af bebyggelsen omkring Gadelandet i starten af 1990'erne.

Brønshøj, Husum og Tingbjerg set over Degnemosen mod nord/vest med Tingbjerg, Vestvolden og Utterslev Mose i baggrunden og Bellahøj samt Degnemosen i forgrunden. Luftfoto: Københavns kommune

Historie

Brønshøj - Husum - Tingbjerg blev sammen med de øvrige ydre landsbydistrikter indlemmet i Københavns Kommune i 1901.

I 1908 - 1909 blev afholdt en international arkitektkonkurrence om udbygningen af distrikterne, hvorfra bl.a. villabebyggelserne slyngede vejforløb i Brønshøj og det overordnede vejnet er inspireret. Desuden kan det aflæses i bydelen, at byens højeste huse skulle placeres på det højeste terræn, hvilket i dag ses ved Bellahøjbebyggelsens placering. Den største byggeaktivitet fandt sted i årene 1910 - 1940, hvor også bydelens mange parker blev anlagt. I 1955 var bydelen stort set udbygget, med Brønshøj som den ældste og Tingbjerg som den yngste del af bydelen opført i årene 1956 - 73.

Siden har byggeaktiviteten været relativ lav og punktvis indtil i dag, hvor der bl.a. er gang i byudvikling af Tingbjerg samt Bystævneparken, området omkring Gadelandet samt renovering af Bellahøjbebyggelsen.

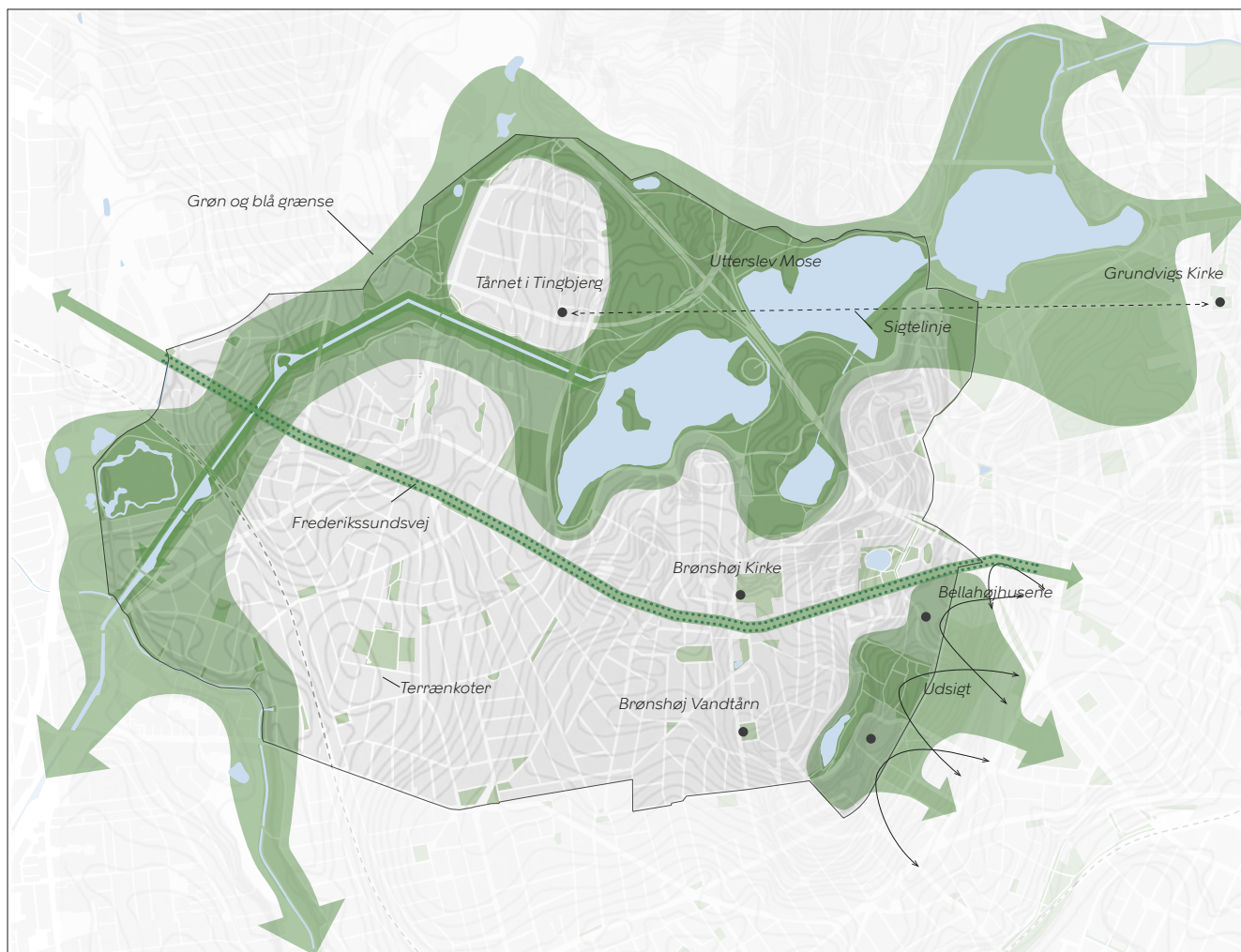
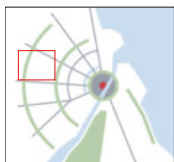
Til venstre: Brønshøjvej, Brønshøj Torv med Frederikssundsvej og Brønshøj Kirke i baggrunden. Brønshøj Torvs form afspejler stadig den gamle landsforde. Brønshøj Vandtårn er fredet, fungerer som lokalt vartegn for Brønshøj og er i dag kultursted med bl.a. udstillinger, lyd og lysarrangementer.

Egenart

Bydelens historie, landskab og topografi afspejler sig tydeligt i egenarten. Det landskabelige træk ved afgrænsningen ved Utterslev Mose og Vestvolden er karakteristisk, ligesom bydelen rummer varierede landskabelige mønstre i de mange mindre parker, grønne bolignære områder og veje. Moseområdet samt Vestolden indgår i dag i Fingerplanens grønne kiler.

Herudover træder egenarten tydeligt frem bl.a. ved, at landsbymidten i Brønshøj stadig er genkendelig. Desuden at den tidligere landsbyudstyknings og struktur stadig er synlig samt ved Frederikssundsvejs slyngede forløb gennem bydelen.

Endelig ved det markante terræn i Brønshøj og Bellahøj, hvor vejene og bebyggelsen følger terrænkoterne og ved, at Tingbjerg, Husum og Brønshøj samt Bellahøj er selvstændige områder med hver deres stedlige identitet.

Kortet viser bydelens landskabelige træk, som udgøres af højen, de grønne og blå grænser, Frederikssundsvej, pejlemærker og udsigter. Sort prik viser pejlemærker.

LANDSKABSTRÆK

Højen

Bydelens karakteristiske terrænforhold, med Bellahøj bakke og Brønshøj som det højestliggende og Husum som det lavestliggende, er et dominerende træk sammen med bydelens markante landskabelige afgrænsning mod vest, nord og øst, og det udgør tilsammen en vigtig fortælling om både byen og bydelen.

Grønne og blå grænser

Mod vest er det Vestvoldens markante træk, der sammen med Kagsmosen danner afgrænsning. Mod nord afgrænser det store blå og grønne naturområde Utterslev Mose og Kirkemosen. Mod øst danner Bellahøjbebyggelsen, Degnemosen, højdedraget samt Bellahøjmarken en klar grøn og landskabelig afgrænsning med en enestående udsigt over København.

Pejlemærker

Bydelens terrænforhold betyder, at især Bellahøjbebyggelsen og Brønshøj Vandtårn på hver sit højdedrag opleves tydeligt som bydelens bebyggelsesmæssige pejlemærker. I Tingbjerg er tårnet et lokalt pejlemærke, som også har en overordnet bymæssig betydning fordi det er placeret i sigtelinjen til Grundtvigs Kirke.

BYSTRUKTUR

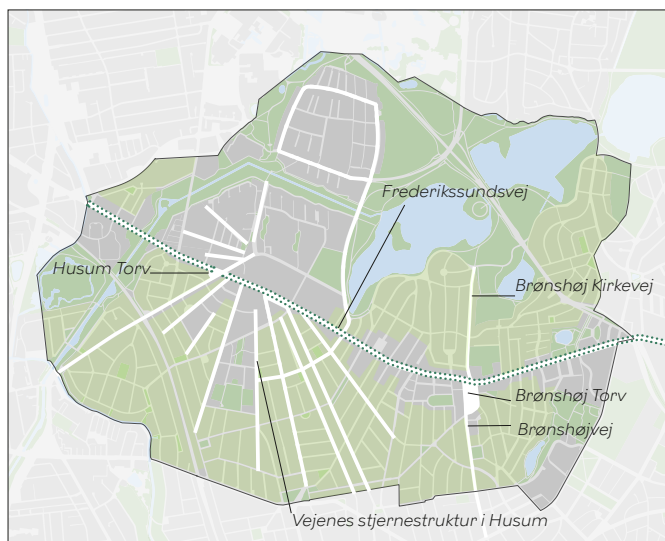
Brønshøj, Husum, Tingbjerg og Bellahøj

Bydelens fire områder Brønshøj, Husum, Tingbjerg og Bellahøj er meget forskellige især som følge af terrænforholdene, gadestrukturen og udbygningsperioden med Brønshøj som den ældste og Tingbjerg som den yngste. Brønshøj, Husum og Bellahøj hænger sammen mens Tingbjerg ligger som en selvstændig og isoleret by i byen omgivet af landskabet og kun med én vej som forbindelse til omverdenen.

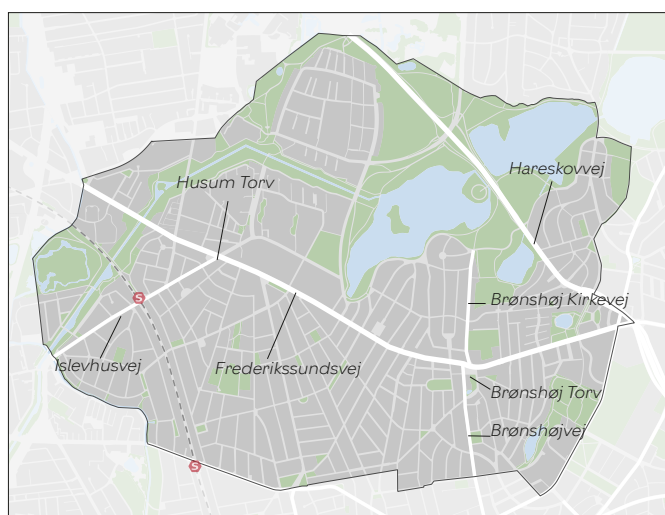
Frederikssundsvej

Frederikssundsvej er den gamle landevej mellem Frederikssund og København, og er en af byens historiske indfaldsveje. Vejen danner rygrad i bydelen, og skaber forbindelse mellem de oprindelige landsbyer Brønshøj og Husum og videre, hvilket understøttes af vejens træplantning. Frederikssundsvej forløb beskriver bydelens kuperede og karakterfulde terræn. Med det bugtede forløb i store sving fortæller den derfor en vigtig historie om det forløb i terrænet, som var mest fremkommeligt.

Højdepunktet er ved Bellahøj, hvorefter vejen falder svagt til Brønshøj Torv, som markerer Brønshøjs bymæssige hjerte. Herefter falder terrænet mod Åkandevej, som sammen med

Frederikssundsvej, Brønshøjvej - Brønshøj Kirkevej og Torvet som centrum i Brønshøj. Stjernestruktur i Husum.

Frederikssundsvej - den tidligere landevej danner rygrad. Den både samler og deler bydelen.

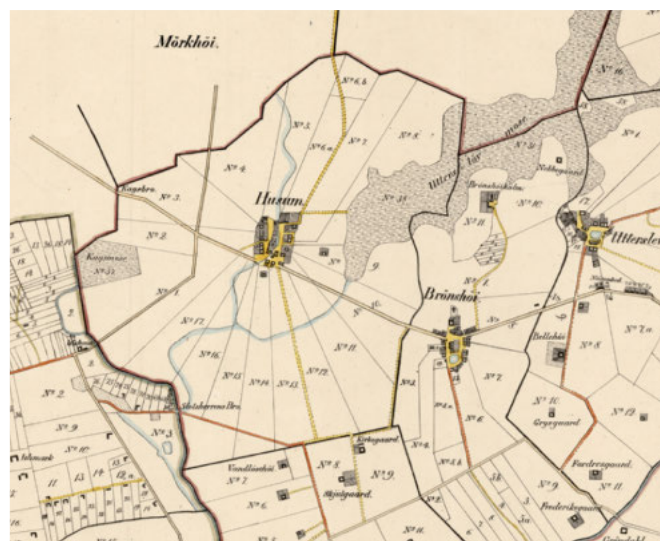
Husums stjernestruktur markerer overgangen til Husum. Terrænet falder yderligere mod Husum Torv, hvorefter det igen stiger mod Vestvolden, som markerer byens grønne afslutning mod vest.

Herudover udgør Hareskovvej mod nord et markant vejrum og barriere på tværs af mosen, ligesom Islevhusvej mod vest er en dominerende og trafikeret vej, som indgår i Husums stjerneformede vejstruktur, og som fører frem til Husum Torv.

I Brønshøj udgør Brønshøjvej og Brønshøj Kirkevej et vigtigt vejforløb, som sammen med Frederikssundsvej danner et kryds hvor Brønshøj Torv og Brønshøj Kirke bagved udgør Brønshøjs hjerte.

Bebyggelsen

Bydelen er præget af store sammenhængende villaområder med megen variation. Det skyldes bl.a. det varierede terræn, bebyggelsernes forskellige alder og udstykningsmønstre.

Kort ca 1850. Her ses bl.a. de to landsbyer Husum og Brønshøj, Utterslev Mose, Frederikssundsvej samt landsbyernes markudstyknings og å-løb, som flere steder stadig kan aflæses i bystrukturen.

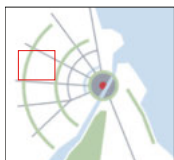

I forgrunden ses Husums karakteristiske stjernemønster. Frederikssundsvej afgrænses af randbebyggelse. Luftfoto: Københavns Kommune.

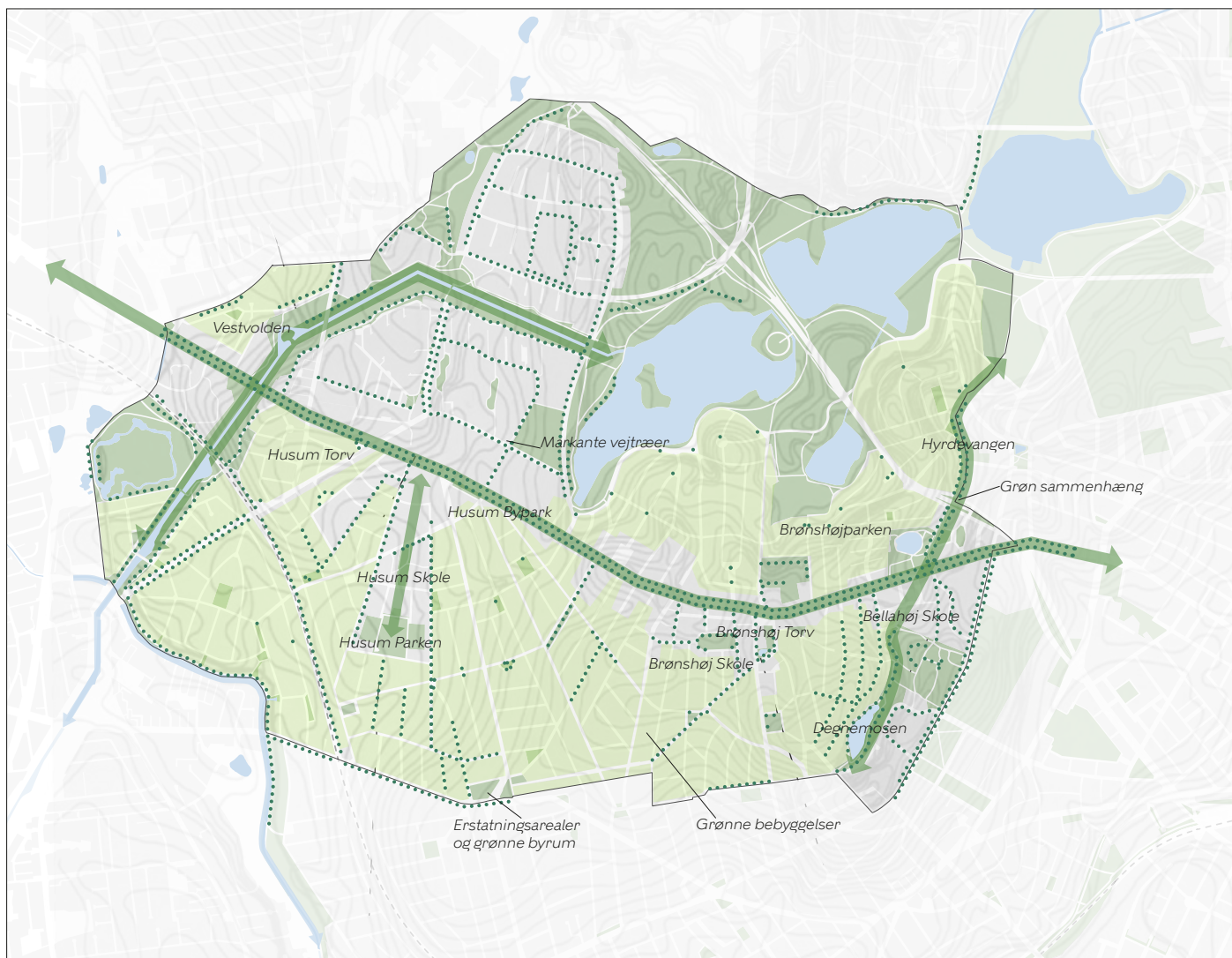
Flere af villaområderne er opstået som koloni- og nyttehave, der efterhånden er omdannet til villaområder. Etagehusbebyggelsen, der kom til i perioden mellem 1930-73, er overvejende opført som åbne parkbebyggelser, fx Voldparken, Tingbjerg og Bellahøj. Herudover er det karakteristisk, at der er relativ høj randbebyggelse langs det meste af Frederikssundsvej. Bebyggelsen indrammer vejen og danner en beskyttende ryg mod den bagvedliggende villabebyggelse.

Stjernemønstret i Husum

I Husum er kvartererne især syd for Frederikssundsvej præget af den stjerneudskiftede landsbys markskel. Det er et unikt historisk træk, som oprindeligt dannede en samlet stjerneform nord og syd for Husum landsby, som lå hvor etagebebyggelsen Gadelandet ligger i dag. Landsbymidtens er nu væk, men den stjerneformede struktur mod syd har fortsat stor betydning for oplevelsen og orienteringen i Husum, og er en vigtig fortælling for bydelen.

MØNSTRE

Kortet viser bydelens grønne mønstre, som består af grønne bebyggelser, grønne sammenhænge, erstatningsarealer, parker og grønne byrum samt markante vejtræer.

GRØNNE MØNSTRE

Grønne bebyggelser

De mange grønne haveforeninger, villaområder og rækkehuskvarterer betyder, at de i sig selv danner et dominerende grønt mønster i bydelen.

Grønne sammenhænge

Vestvolden danner en unik grøn sammenhæng og et særligt mønster for bydelen. Herudover understøtter den centrale grønning i parkbebyggelsen Husum Vænge, Husums karakterfulde stjernestruktur.

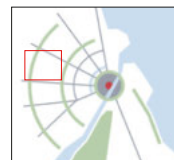
I Brønshøj er Hyrdevangens markante kastanje allé med til at styrke den grønne sammenhæng mellem Degnemoseområdet, Brønshøjparken og villaområdet på den anden side af Hareskovvej.

Erstatningsarealer

I villaområderne er det meget karakteristisk, at der er en række grønne 'erstatningsarealer', som ligger spredt og danner et særligt grønt mønster i bydelen. Erstatningsarealerne er et resultat af en vedtagelse i 1910, hvor Magistraten vedtog at muliggøre at anlægge smallere villaveje (fra 20 - 16 alen) mod, at der blev udlagt erstatningsarealer. Udover erstatningsarealerne er flere af de små lokale gader træplantede.

Parker, grønne åndehuller og skolegårde

Herudover byder bydelen på flere mindre parker, herunder bl.a. Degnemosen og Bellahøj Friluftscene, Husumparken, Husum Bypark, Brønshøjparken, Kagsmosen, anlægget ved Brønshøj Torv, Brønshøj Kirkegård, Tingbjerg Idrætspark, skolegårde samt mindre grønne områder og åndehuller.

Eksempler på særlige bebyggelser.

BEBYGGELSESMØNSTRE

Villa, rækkehuse og haveforeninger

Bydelens villaområder, rækkehuse og haveforeninger er opført fra ca. 1901-1950, hvor de ældste ligger i Brønshøj. De enkelte huse og områder er derfor opført i hver deres stilperiode, hvor bedre byggeskik er dominerende i Brønshøj og funktionalistisk inspireret stil er dominerende i Husum.

I **Brønshøj** findes flere små selvstændige mønstre i villaområderne. Fx. i området ved Degnemose Allé, hvor næsten alle villaer er bygget i samme stil og har gavl til vejen, eller byggeriet Enigheden, som er de første små rækkehuse til arbejderfamilier med små forhaver ud mod de lokale gader. Den Engelske Haveby udgør et særligt bebyggelsesmønster i Brønshøj, hvor bebyggelse og veje danner et særligt rumligt forløb med små mødesteder for bebyggelsen.

Mod nord ved mosen udgør villaområderne et særligt mønster, hvor det er vejenes slyngede forløb der dominerer, og hvor de enkelte villaer overvejende er placeret i samme byggelinje langs vejene, hvorved det romantiske slyngede vejforløb understreges.

I **Husum** er villaområderne mere ensartede. Her er det den stjerneformede vejstruktur og det flade landskab som dominerer og skaber identiteten.

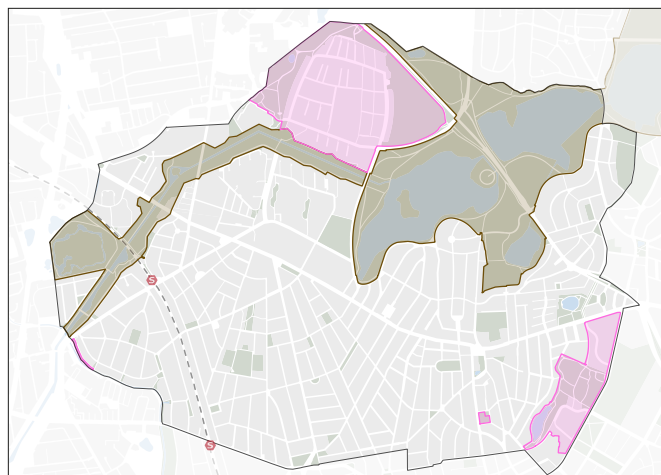
Både i Brønshøj og Husum kan der fortsat findes de tidligere kolonihaver. Nogle fungerer fortsat som kolonihaver, fx HF Brønshøjholm i Brønshøj, mens andre er konverteret til helårsboliger. Det gælder fx. Birkevang i Husum.

Etagehusebebyggelser

Bydelens etageboligbebyggelser er relativt få, men meget markante og generelt af høj arkitektonisk kvalitet. Herunder bl.a. Tingbjerg, Bellahøjhusene, Voldparken, Gadelandet, Humlevænget og bebyggelsen omkring Brønshøj Skole.

Tingbjerg er opført i tre etager med Tingbjerg Tårn som det lokale pejlemærke. Tingbjerg blev opført som en by i byen over en 15-årig periode fra slutningen af 1950'erne til begyndelsen af 1970'erne efter engelsk forbillede. Bebyggelsesplanen og næsten al bebyggelse er udarbejdet af arkitekt Steen Eiler Rasmussen i samarbejde med havearkitekten C.Th. Sørensen. Hele Tingbjerg er bevaringsværdig bebyggelse.

Kulturmiljøer, Københavns Kommuneplan 2024. Tingbjerg, Vestvolden og Utterslev Mose samt Bellahøj, Brønshøj Vandtårn og Kildeplads mod Rødovre indgår i Københavns Kommunes kulturmiljøer. Brun: København som hovedstad, Lilla: Københavnerens velfærd. Der er udpeget bevaringsværdier for bebyggelse og landskab.

De fleste er parkbebyggelser eller punkthuse, hvor friarealerne er grønne gader og åbne grønne arealer. Husum Vænge og Glumsøparken er et eksempel på parkbebyggelse, som er opbygget omkring en central grønning, hvor Husum Skole er integreret i bebyggelsens sigtelinje gennem grønningen.

Bebyggelsen 'Parkstykket' ved Brønshøjparken er et eksempel på en fin helstøbt bebyggelse opført som karré og med høj detaljering i uderummene, som fremstår som en integreret del af bebyggelsen.

Herudover byder bydelen på gode eksempler på skoler og kirker fra forskellige årtier samt udgør det fredede Brønshøj Vandtårn fra 1930 et fint eksempel på betonbyggeri i den tidlige funktionalisme.

Kontakt: Teknik- og Miljøforvaltningen
Klima og Byudvikling
Njalsgade 13
2300 København S
Postboks 348
1503 København V

Mailadresse: klimaogbyudvikling@kk.dk

Kort, foto og illustrationer

Historiske kort: Københavns Stadsarkiv digitale samling.

Foto: Hvis intet andet er angivet er foto fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur.

Øvrige kort og Illustrationer: Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen.

Publicering

Københavns Hovedtræk og ti unikke bydele, Bydels - og Byskabsatlas samt Københavns Arkitekturpolitik kan findes på Københavns Kommunes publikationsdatabase.